

Ekonomi för en hållbar utveckling

Offentliga budgetar är verktyg för att omfördela resurser. För att skapa ett välfärdssamhälle måste den nuvarande dominerande trenden brytas. Vi ser hur trygghetssystemen luckras upp. Det gynnar först den privata sfären, välbärgade män och även kvinnor. Det som förklaras som naturliga åtgärder och traditionella normer ska ifrågasättas och innebörden i begreppet värde omdefinieras. Ordet ekonomi betyder ursprungligen att hushålla med resurser. Det kan ske på olika sätt, men medan patriarkala ekonomiska teorier fokuserar främst på finansiell tillväxt med marknaden och konsumismen som sina viktigaste markörer lyfter den feministiska ekonomin fram helhetsperspektivet. En feministisk politik grundas på respekt för de miljömässiga och mänskliga resurserna – och hushållar med dem – med sikte på att skapa en hållbar utveckling. Ett gott liv på jorden kräver att vi människor samverkar med miljön, naturen och jordens naturtillgångar på ett balanserat och uthålligt sätt.

I och med att kvinnor och de arbetsuppgifter och egenskaper som betraktats som kvinnliga har nedvärderats har också omsorg om andra människor, djur och natur nedvärderats till förmån för mäns engagemang i den ekonomiska tillväxten. Det finns en grundläggande obalans i politiken när ekonomisk tillväxt värderas högre än den resurs som natur, djur och människor är. Utan dessa gemensamma värden och utan respektfulla relationer har vi inget liv och heller ingen produktion eller ekonomi.

För att få en bredare bild av hur samhällets resurser fördelas och används krävs därför fler mätmetoder, som synliggör det obetalda arbetet och redovisar vilka konsekvenserna av resursfördelning och ekonomiska beslut blir för kvinnor, män, barn – och miljö.

Feministisk ekonomi utgår från att offentliga budgetar inte är ett könsneutralt styrinstrument. Tvärtom har staten, kommuner, landsting och regioner stora möjligheter att reducera eller öka, ojämlikheter mellan olika grupper genom budgetens innehåll och inriktning. En feministisk ekonomi uppmärksammar flödet mellan olika samhällssektorer och är medveten om att en kortsiktig besparing kan dyka upp som en kostnad i nästa led om inte helheten beaktas – en kostnad som ofta drabbar delar av befolkningen. Indragningar utan helhetsperspektiv och grundläggande könsanalyser har till exempel under senare år främst drabbat kvinnor, äldre och barn.

Strategin ”jämställdhetsintegrering” är i kombination med jämställdhetsbudgetering och jämställdhetsrevision metoder för att säkerställa att jämställdhetsperspektivet finns med i alla beslutsprocesser. Analyser – som beskriver konsekvenser för kvinnor respektive män – ska genomföras som en del av den ordinarie verksamheten på alla nivåer och inför allt beslutsfattande. Jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering har en potential att vara effektiva verktyg för synliggörande av könsbundna orättvisor i både nationell och internationell politik om de genomförs på ett konkret och kunskapsbaserat sätt. Feministiskt initiativ ska arbeta för att metoderna utvecklas ytterligare och används som ett verktyg i den ekonomiska politiken.

För en feministisk politik

Feministiskt initiativ 2013

Antagen vid kongressen 5–7 april 2013

Nedskärningar i den gemensamma välfärden kan inte ersättas med att människor själva ska betala för sina behov av omsorg och stöd. Idag används ROT- och RUT-avdraget framförallt av personer med relativt goda inkomster. Även låginkomsttagare tvingas idag att använda sig av RUT-avdrag för att få del av tjänster som tidigare tillhandahölls av den offentliga sektorn.

Feministiskt initiativ anser att rätten till läxläsning, hemtjänst och en bra bostad inte ska vara en fråga om hur stor plånbok en har. Därför ska staten inte subventionera hushållsnära tjänster eller privata renoveringar av bostäder, utan istället använda skattepengar för den gemensamma välfärden och en generell bostadspolitik.

De senaste decenniernas långtgående privatisering av tjänster inom välfärdssektorn har alltmer kommit på kollisionskurs med ambitionen om en likvärdig och trygg välfärd för alla. Många privata företag har en vårdidé som bidrar till en uppskattad mångfald i utbudet av välfärdstjänster. Feministiskt initiativ vill värna om denna mångfald. Men privata aktörer med långtgående ekonomiska avkastningskrav har urholkat kvaliteten inom flera sektorer och en ständig konkurrensutsättning utarmar möjligheterna att erbjuda en kvalitativt bra verksamhet till alla medborgare. Att på ett oreglerat sätt låta privata bolag ta ut vinster ur den skattefinansierade verksamhet som utgör basen för välfärden skapar problem. Skattepengar som är avsedda för skola, vård och omsorg ska användas till detta – inte till att öka riskkapitalisters och privata aktieägares förmögenheter.

Välfärd finansieras i första hand av primär- och landstingskommunala skatter. Företag som är verksamma i flera kommuner har möjligheter idag att dölja hur skattemedel används inom en kommun och kan flytta medel mellan kommuner och dölja vinstuttag. Skattemedel i en kommun ska i första hand användas för att finansiera välfärden i kommunen. En transparent redovisning är nödvändig för att tydliggöra hur skattemedel används. Vi efterlyser regler som förhindrar vinstläckage men samtidigt bibehåller den valfrihet som medborgare uppskattar. Huvudprincipen ska vara att den skattefinansierade välfärden bedrivs i offentlig regi men med inslag av alternativa driftsformer enligt utarbetade non profit-principer.

Feministiskt initiativ har inte egna resurser att i detalj förslå den perfekta lösningen för detta men vi ansluter oss till den breda opinion som efterlyser kraftfulla begränsningar av vinstutdelning. System som flyttar över kvalitetssäkringen för välfärdstjänsterna från folkvalda politiker till brukarna, som lagen om valfrihet (LOV), innebär i praktiken att kvalitetsansvar för välfärdstjänsterna läggs på barn och äldre. Feministiskt initiativ menar att detta är orimligt.

Det största hotet mot välfärd för alla är nedskärningarna. Under en lång tid har mycket av det välfärdssamhälle som byggdes upp under 60- och 70-talet raserats. Nedskärningarna påbörjades långt innan de privata aktörerna gjorde sitt intåg på välfärdsmarknaden. Exempelvis är det 25 procent större barngrupper i förskolan i Sverige idag än det var 1985. Det är också tre gånger så många barn per anställd på fritids idag än det var 1980. En tredjedel av Kommunals medlemmar tvingas gå ner i arbetstid under småbarnsåren på grund av att barnomsorgen inte är tillgänglig när de jobbar. Inom äldreomsorgen är utvecklingen ännu sämre. De över 80 år som får offentligt finansierad äldrevård har minskat från 62 procent 1980 till 37 procent 2006. 100 000 personer har gått ner i arbetstid för att ta hand om sina äldre anhöriga när äldreomsorgen inte räcker till. Detta är kortsiktig politik som slår fel.

För en feministisk politik

Feministiskt initiativ 2013

Antagen vid kongressen 5–7 april 2013

En omfattande forskning kan visa att just investeringar i humankapital (hälsa, kunskap etc.) och socialt kapital (social tillit, väl fungerande institutioner) har en avgörande betydelse för ett lands välbefinnande. En offensiv socialpolitik bidrar till att stabilisera efterfrågan i samhällsekonomin och hålla sysselsättningen uppe. En offentlig sektor med bra löneläge ger en stabilitet i ekonomiskt svajiga lägen.

- 1 Fi ska verka för att alla genomgripande reformer på samtliga politiska nivåer ska innehålla konsekvensanalyser utifrån ett maktperspektiv.
- 2 Fi ska verka för att BNP-måttet ska innefatta även obetalt arbete så som hushållsarbete och omsorg om familjemedlemmar.
- 3 Fi ska verka för att finansieringsprincipen används även vid transfereringar såsom sjukpenning och arbetslöshetsersättning.
- 4 Fi ska verka för att det obetalda arbetet räknas in i BNP, för att tydliggöra kvinnors samhällsinsatser.
- 5 Fi ska verka för att avskaffa RUT-avdraget och ROT-avdraget.
- 6 Fi ska verka för att resurstilldelningen för välfärden ökas, bl.a. genom riktade statsbidrag. Samtidigt måste det formuleras statliga regler kring bemanning i välfärden
- 7 Fi ska verka för att en non profit-princip ska vara rådande inom skola, vård och omsorg. Överskott ska återbetalas stat eller kommun, sparas eller återinvesteras i verksamheten.
- 8 Fi ska verka för att lagen om valfrihetssystem (LOV) avskaffas.
- 9 Fi ska verka för att begränsa möjligheten att genom uppköp omvandla skattefinansierade investeringar till privat förmögenhet.
- 10 Fi ska verka för att alla verksamheter och enheter (till exempel varje enskild skola, vårdcentral, äldreboende och förskola) där minst 50 procent av verksamheten finansieras med skattemedel åläggs att öppet redovisa sin ekonomi. Detta gäller oavsett driftsform.